

**Symptoms associated with mobile phone usage among Turkish
university students**
**Türk üniversite öğrencileri arasında cep telefonu kullanımı ile ilişkili
belirtiler**

Canan Gursel *, Faculty of Education, Gazi University, 06560 Ankara, Turkey.

Suggested Citation:

Gursel, C. (2018). Symptoms Associated with Mobile Phone Usage Among Turkish University Students. *Cypriot Journal of Educational Science*. 5(2), 41-50.

Received date September 22, 2017; revised date January 21, 2018; accepted date June 08, 2018.

Selection and peer review under responsibility of Assoc. Prof. Dr. Zehra Ozcinar Teacher Training Academy.

©2018 SciencePark Research, Organization & Counseling. All rights reserved.

Abstract

This study investigate the habits of using mobile phone in terms of various psychological symptoms among university students. The research sample consisted of 391 female (73.6 %) and 134 male (25.2 %) total 531 students of Gazi University. The Brief Symptoms Inventory, Depression Anxiety Stress Scale -42, and demographic information form were used for collecting data. The mean age was 21.52, the majority of students have a mobile phone(%98.9) and they use one line. Average cell phone usage time was 1-2 hours, following this 3-5 hours users in a week. The ratio of females connecting to Internet with cell phone were %80.5 and males %76.5. There was a significant difference between males and females weekly connection to internet. Females average connection time was longer than males, and also talks longer than males. There was a significant differences between students who connect to Internet from mobile phone and no connection groups on scores of brief symptoms inventories obsessive compulsif disorder, anxiety, hostility and interpersonal sensitivity subscales. Males have more hostility symptoms. Consistent with the literature there were some risk factors based on psychological symptoms and gender difference among students problematic cell phone usage behavior..

Keywords: Cell phone usage, cell phone addiction, addiction.

---

* ADDRESS FOR CORRESPONDENCE: **Maria Joao Mimoso**, International Institute for Legal Research, Portucalense University, Rua Dr. Antonio Bernardino de Almeida, 541, Porto 4200-072, Portugal.

E-mail address: mjmarbitragem@gmail.com / Tel.: +351-913-535-777

Özet

Üniversite öğrencilerinin cep telefonu kullanma alışkanlıklarının çeşitli psikolojik belirtiler açısından incelenmesi.

Yöntem: Gazi Üniversitesi öğrencisi 531 (kız n=391, %73.6 ; erkek n=134 % 25.2) kişi araştırmaya katıldı. Öğrencilere araştırmacı tarafından hazırlanan demografik bilgi formu, Kısa Semptom Envanteri ve Anksiyete Stres Ölçeği uygulandı. Spss 20.0 paket programı ile hesaplamalar yapıldı.

Sonuç: Gençlerin çok büyük bir kısmı cep telefonuna sahip ve tek hat kullanıyorlar. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.52dir. Cep telefonuna sahip olma oranı %98.9' dur. Kızların % 80.5, erkeklerin %76.5' i cep telefonu ile internete bağlanmaktadır. Haftalık internete bağlanma süresinde kız ve erkekler arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Kızlar haftada ortalama daha uzun süre cep telefonundan internete bağlanmaktadır. Haftalık ortalama konuşma süresi bakımından da fark vardır. Kızlar daha uzun süre cep telefonu ile konuşmaktadır. Cep telefonu ile internete bağlanma ile KSE' nin OKB, kişilerarası duyarlılık ve anksiyete alt testlerinde anlamlı fark bulunmuştur. Cinsiyete göre KSE' nin hostileite alt ölçeğinde fark vardır. Erkekler bu boyutta daha çok belirti göstermektedir.

Anahtar kelime: cep telefonu bağımlılığı, cep telefonu kullanımı, bağımlılık.

1. Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojileri gelişerek insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline almaya başlamıştır. Bilgisayar ve internet kullanımının giderek yaygınlaşması birçok kolaylığı da beraberinde getirmiştir. Bu yolla dünya, bilginin çok daha çabuk ulaşıldığı ve kullanıldığı, mesafelerin kısaldığı bir yer haline almıştır. İnsanlar yalnızca bilgiye ulaşmak amacıyla değil, iletişim, boş zaman etkinlikleri ve oyun amaçlı olarak da bilgisayarı ve interneti kullanmaya başlamışlardır. Bu gelişmeler 20-30 yıl gibi kısa bir zaman diliminde gerçekleşmiştir.

Tüm bu teknolojik gelişmeleri bir arada bulandıran akıllı cep telefonları, günümüzde tüm dünyada vazgeçilmez bir iletişim aracı olarak yerini almıştır. Taşınabilir telefon ilk kez 1889 yılında İsveç demir yolu inşaatı sırasında ihtiyaç duyulması üzerine gündeme gelmiştir. 1947 'de hücreli yayın yapabilme özelliğinin eklenmesi ile taşınabilmesi mümkün olmuştur. 1970'li yıllarda ise verimli yayın yapmasının engelleyen teknik sorunlar ortadan kaldırılarak günümüzde kullanılan hücreli telefon sistemlerine dönüştürülmüştür (Başaran, 2010). İletişim ağına ulaşmanın mekanla ilişkisini ortadan kaldıran ve insanı her yerden iletişim ağına ulaşılabilir kılan; insanı insana bağlayan kişisel ve taşınabilir bir iletişim teknolojisi olan cep telefonu, 1994 yılında Türkiye pazarına girmiştir. Birkaç yıl içerisinde 100 milyona yakın kayıtlı cep telefonu bulunmaktadır (Çelik, 2011).

Günümüzde cep telefonu teknolojisinin geldiği nokta, onları sıradan bir araç olmaktan çıkarıp, birçok özelliği bünyesinde barındıran çok özellikli makinalara dönüştürmüştür. Radyo, televizyon,mp3 çalar, ses kayıt cihazı, oyun aracı, faks, bilgisayar, kamera, fotoğraf makinası, navigasyon, not defteri, telefon fihristi, sekreter, alarm, kronometre gibi özellikler bunların belli başlılarıdır. Hatta cep telefonu teknolojileri artık tek başına kullanılmaktan ziyade internet gibi iletişim araçlarıyla bütünleşik halde kullanılır olmuştur. Bu kablosuz veri hizmetleri, dünyayı kullanıcıların cebine sığır hale getirmiştir (İspir ve Suher, 2009). İnsanların bu teknolojiye uyumları çok hızlı olmuştur. Özellikle cep telefonu, yeni teknolojileri kullanmaya daha yatkın olan çocuk ve gençlerin ilgisini çekmektedir

Cep telefonu kullanımı açısından ülkemiz 2000' li yıllarda dünyanın en büyük pazarlarından biri haline gelmiştir. Cep telefonu teknolojisini her sosyoekonomik kesimden gelen kişi kullanmaktadır. (Özcan & Koçak, 2003). Ülkemizdeki GSM operatörlerinin aktif abone sayılarının arttığı görülmekte, genç nüfusa sahip olan ülkemizin pazarın gelişimi açısından önemli bir potansiyele sahip olduğu belirtilmektedir (Özaydın, 2010).

Cep telefonuyla iletişim dünyanın birçok bölgesinde çocukluk döneminden başlamaktadır. Sosyal hayatın şeklini değiştiren bir teknoloji ürünü olarak cep telefonu sosyal sınırların biçimini değiştirmiştir. Ülkemizde bilişim teknolojilerinden yararlanma oranlarına bakıldığında Türkiye İstatistik Kurumu' nun (TÜİK), verilerine göre evlerde cep telefonu bulunma oranı % 96,8 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca 6- 15 yaş grubunda cep telefonu kullanmaya başlama yaşı ortalama 10 olarak saptanmıştır. 11-15 yaş grubunda ise kendilerine ait cep telefonuna sahip olma oranı % 24 olarak belirlenmiştir. Ev ve iş yeri dışında internete

bağlanmak için % 74,4 oranında cep telefonu kullanılmaktadır. Cep telefonu, 16-15 yaşlar arasında %92,8 konuşma, %65,4 mesajlaşma, %66,8 oyun oynama, % 30,7 internete girme amacıyla kullanılmaktadır. Yaş arttıkça oranlar ve cep telefonu kullanım amaçlarında bazı değişiklikler göze çarpmaktadır. Daha küçük yaşlarda oyun oranı artarken yaş büyüdükçe konuşma ve mesajlaşma oranları artış göstermektedir (TÜİK, 2015).

Ergenlerin cep telefonunu çok fazla kullanmaları ve telefonlarından uzak kalma korkuları bu alana yeni bir tanım getirmiştir. "Nomofobi", cep telefonundan mahrum kalma korkusu olarak tarif edilmektedir. Bu terim ilk kez 2008 'de İngiltere' de yapılan bir çalışmada kullanılmıştır. Bu çalışmada ergenlerin % 66' sı cep telefonlarını kaybetme düşüncesinin kendilerini rahatsız ettiğini ifade etmişlerdir (Şar ve Işıklar, 2012).

Bilişim ve iletişim teknolojilerinin birçok faydasının olmasına karşın, denetimsiz ve kontrolsüz kullanımı insan ilişkileri ve etkileşimleri üzerinde bazı dolaylı veya doğrudan bazı olumsuzluklara neden olabilmektedir (Chen & Katz, 2009; Volkenburg ve Soeters, 2001).

Cep telefonu kullanımı bir alışkanlığa dönüşebilir mi? Bu bir dürtü bozukluğu mudur? Bağımlılık yaratabilir mi? Cep telefonu kullanmanın ne zaman sorun haline geldiği ve bunun hangi psikolojik nedenlere dayandığı sorunu anlamak açısından önemlidir.

Bağımlılık terimi, bireyin fizyolojik, psikolojik, bilişsel ve sosyal alanda zarar görmesine rağmen karşı koyamadan yinelediği hareketleri ifade eder. Alkol ve uyuşturucu gibi belli bir maddeye biyolojik olarak bağlanmayla, sinir sisteminin bir işlevi olarak ortaya çıkmaktadır. Teknoloji, bilgisayar, internet, mobil telefon kullanımının bağımlılık olarak değerlendirilmesi bazı bilim insanları tarafından eleştirilse de bu konuya bağlı sıkıntıların olduğu da bir gerçektir. Problemlili/bağımlı cep telefonu kullanımı, cep telefonu kullanmanın psikolojik yönlerini ele almakta ve sorunu tanımlamak için madde bağımlılığı veya davranışsal bağımlılık ölçütlerini kullanmaktadır (Thomé, Delive, Harenstam & Hagberg, 2010). Dürtü kontrol bozukluğu DSM-IV-R'da tekrarlanan ve karşı konulamayan davranış olarak tarif etmektedir. DSM-V' de de maddeyle ilgili olmayan bozukluklar altında yer alan kumar oynama bozukluğu, işlevsellikte düşme, sıkıntı, sürekli ve yineleyici, sorunlu kumar oynama davranışı, internet ve teknoloji kullanımı ile ilgili sorunlu davranışları tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır. Teknolojik bağımlılık, kişinin olumsuz duygu durumunu azaltmak veya olumlu sonuçları artırmak ve psikolojik bir yarar sağlamak amacıyla cihaza bel bağlamasıyla gelişen, aşırı insan-makine ilişkisidir. Psikolojik bağımlılıkta, madde bağımlılığında olduğu gibi gözle görünen belirtiler olmayabilir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013; Carbonel, Obersty, & Beranuy, 2013; Griffith, 2000; Konuk, 2013).

Mobil telefon kullanımı, kullanıcılara zaman ve mekan kısıtlaması olmaksızın sesli görüşme yapabilme, kısa mesaj yazabilme, sürekli ağ bağlantılarına ulaşabilmeyi sağlar. Bu özellikler aile ve arkadaşlar ile rahatlıkla iletişim kurabilmeyi sağlar. ((Walsh, White, & Young,2010). Fakat cep telefonunun bilinen bu yararlarının yanı sıra sorunlu kullanımın altında yatan nedenlerin araştırılması oldukça önemlidir. Ergenlerin ve gençlerin cep telefonu kullanmaya yönelik ilgileri giderek artmaktadır. Sosyal etkileşimi teknolojik aletler, cep telefonu, internet kullanarak sağlayan gençler böylece sürekli iletişim halinde kalmaktadır. Cep telefonu ile internete bağlanarak iletişim kurma, yüz yüze etkileşimin yerini almaktadır. Ayrıca cep telefonuna sahip olma, kullandıkları cep telefonunun özellikleri, ergenler ve gençler için kimliğini ve sosyal statüsünün bir göstergesi haline gelmektedir. Ayrıca ağ üzerinden farklı gruplara üye olma ve bilgi alışverişinde bulunma olanağı sunarak sosyalleşmeye katkıda bulunmaktadır (Carbonel et al.2013; Walsh, White, & Young, 2008). Bazı çalışmalar cep telefonu kullanmanın gençlerin sosyal etkileşimlerini ve bağlantılarını artırdığını ortaya koymaktadır. Chung (2011), Koreli ergenlerin cep telefonunu giderek daha fazla kullanmaya başladıklarını belirtmektedir. Özellikle çok amaçlı bir medya aracı olarak internetin gelişmesinin ve "bağımlı kullanımın" artmasının cep telefonunun da bağımlı kullanımını artırmaktadır. Ergenlerle yaptığı çalışmada, kızların cep telefonunu kişilerarası dayanışma amacıyla kullandıklarını bulmuştur. Bağımlı kullanım, bu dayanışmayı sürdürme amacına bağlanmıştır.

Arslan ve Ünal (2013), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada öğrencilerin % 99' nun cep telefonuna sahip olduğu, günlük 1-3 saat arası yoğun olarak cep telefonu kullandıkları, 5 saatten fazla cep telefonu

kullanma oranı % 12.5 olduğu bulunmuştur. Cep telefonunun konuşma amacıyla kullanım oranı %70.1, mesaj yollama/alma amacı ile kullanım oranı %75.2 olarak belirlenmiştir.

Cep telefonu kullanma alışkanlıklarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada yaş ve öz kimlik kavramının cep telefonu kullanma sıklığını belirlediğini göstermiştir. Ayrıca küçük yaş, kız olma, kimlik kavramı ile içinde bulunduğu grubun normlarının, gencin cep telefonuna gösterdiği ilgiyi etkilemektedir. Bir gruba mensup olmak ve benlik saygısı cep telefonunu kullanma motivasyonunu etkilemektedir (Walsh et al., 2010).

Problemlili cep telefonu kullanımının nedenini oluşturabilecek kişilik özellikleri incelendiğinde bazı etkenlerin yordayıcı olabileceği ortaya konmuştur. Bianchi ve Phillips (2005), yaş, dışa dönüklük ve düşük benlik saygısının, problemlili cep telefonu kullanma ile ilişkili olduğunu ancak nörotizm ile ilişkisi olmadığını göstermiştir. Cinsiyet ise daha çok kullanım amacıyla bağlantılı bulunmuştur. Kadınlar cep telefonunu daha fazla sosyal nedenlerle kullanmaktadır. Takao, Takahashi ve Kitamura (2009), problemlili cep telefonu kullanma davranışının, kendini yansıtırma, onay alma güdüsü ile ilişkili olup, yalnızlıkla ilişkili olmadığını bulmuştur. Cinsiyet zayıf bir yordayıcı olmakla birlikte problemlili cep telefonu kullanımının, kızlarda daha fazla olduğu gösterilmiştir. Hong, Chiu ve Huang (2012), üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, kaygı ve düşük benlik saygısının cep telefonu kullanım davranışı ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Yine aynı çalışmada kızların daha fazla cep telefonu bağımlılığı belirtileri gösterdiği, daha fazla cep telefonu konuştuğu ve yazılı mesaj attığını ortaya koymuştur. Kızlar cep telefonunu daha çok sosyalleşme, dedikodu, gevezelik etmek ve güvenlik amacıyla kullanmaktadır (Balakrishnan, & Raj, 2012) Reid ve Reid (2007), kaygı ve yalnızlığın cep telefonu kullanma tercihlerini etkilediği, yalnızlığın sesli arama, kaygının ise yazılı mesaj atmaya davranışını desteklediğini ortaya koymuştur.

Ruhsal belirtilere bakıldığında, cep telefonu kullanımının uyku bozuklukları, depresyon, stres ile ilişkili bulunmuştur (Thomé, Harenstam, & Hagberg, 2011). Bunun yanı sıra başarılı olmak, ulaşılabilir olmak, kişisel bağımlılık gibi nedenler bilgi ve iletişim teknolojilerine daha çok maruz kalarak doğrudan stres ve psikolojik semptomların kaynağını oluşturmaktadır (Thomé, et al.2010).

Bilişim teknolojilerinin gelişmesi insan hayatı üzerinde bazı etkiler yaratmıştır. Bu konuda yapılmış olan çalışmalar incelendiğinde olumlu olduğu kadar olumsuz etkilerin de ortaya çıktığı görülmektedir. İletişim teknolojilerinin bu zararlı veya yararlı etkilerinin anlaşılması gerekmektedir. Özellikle çocuk ve gençler, teknolojik araçları çok daha fazla kullanmakta ve sonuçlarından daha çok etkilenmektedir. Bu nedenle, cep telefonun sorunlu kullanımına neden olan psikolojik ve davranışsal nedenleri anlamak, problemlili cep telefonu kullanımını tanımlamaya ve önleyici müdahalelerin oluşturulmasına olanak verecektir.

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin sahip oldukları psikolojik belirtiler ile cep telefonu kullanma alışkanlıklarını sosyo-demografik özellikler göz önüne alınarak incelemektir.

2. Yöntem

2.1. Örneklem

Araştırmaya 2014-2015 eğitim yılında Gazi Üniversitesinin çeşitli fakültelerinde öğrenci olan 391 (%73.6) kız, 134 (%25.2) erkek öğrenci katılmıştır. Cinsiyetini belirtmemiş 6 (%1.1) kişi ile birlikte toplam 531 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21.52 (S=1.95, 18-31 yaş aralığında) dir. Üniversitede farklı bölümlerde, araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere ölçekler araştırmacı

tarafından uygulanmıştır. Uygulamadan önce araştırmanın amacına ilişkin kısa bir açıklama yapılmış ve ölçüm araçlarının yanıtlanması hakkında bilgi verilmiştir.

Anketlerden elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programından yararlanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcılara bir dizi ölçek uygulanmıştır. Kısa Semptom Envanteri (KSE), Depresyon-Anksiyete-Stres-42 Ölçeği (DAS-42) ve araştırmacı tarafından hazırlanan Demografik Bilgi Formu kullanıldı. Sıra etkisini önlemek amacıyla ölçekler karışık dizilerek uygulama yapılmıştır.

Kısa Semptom Envanteri (KSE): Psikopatolojik değerlendirme yapmak amacıyla kullanılan bir ölçektir. Derogatis tarafından 1992 yılında geliştirilmiş 53 maddelik kendini değerlendirme türü bir envanterdir. SCL-90 olarak bilinen Semptom tarama envanterinin kısaltılması ile oluşturulmuş biçimdir. Psikolojik semptomları belirlemek için kullanılan çok boyutlu bir tarama ölçeğidir. KSE, 9 alt ölçek ve 3 global indeksten oluşmaktadır. Maddeleri 0 (hiç) ile 4 (çok fazla) arasında derecelendirilen Likert tipi bir ölçektir. Somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, kişilerarası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, fobik anksiyete, paranoid düşünceler ve psikotizm alt ölçekleri bulunmaktadır. Ayrıca rahatsızlık ciddiyeti indeksi, belirti toplam ve semptom rahatsızlık indeksi olmak üzere üç global indeksi vardır. Dokuz ölçek için iç tutarlılık katsayısı .71 (psikotizm) ile .85 (depresyon) arasında değişmektedir. Üç global rahatsızlık için $r=.90$ (GSI), $r=.87$ (PSDI), $r=.80$ bulunmuştur (PST). Ölçeğin Türkçeye uyarlanması Şahin ve Durak tarafından yapılmıştır (Şahin ve Durak, 2002).

Depresyon-Anksiyete-Stres Ölçeği-42 (DAS-42): Anksiyete, depresyon ve stres durumlarını hem boyutsal hem de kategorik olarak değerlendiren ve birbirlerinden ayrımını sağlayan bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Likert tipi bir ölçektir ve 42 maddeden oluşur. Puanın yükselmesi, sorunu işaret etmektedir. Bilgen ve Bayram (2010) tarafından uyarlanan ölçeğin iç tutarlılık Cronbach alfa katsayıları depresyon için .92, anksiyete için .86, stres için .88 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı 0.96 olarak elde edilmiştir.

Demografik Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından katılımcıların sahip oldukları cep telefonu, hat sayıları ile kullanım tercihlerini içeren 10 sorudan oluşan bilgi formu.

3. Bulgular

Araştırmaya 391 kız (%73,6), 134 (%25,2) erkek öğrenci ve cinsiyetini belirtmeyen 6 (%1,1) katıldı. öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin yaş ortalaması 21,52'dir ($SS=1.95$; 18-31 yaş aralığında). Tablo 1.de görüldüğü gibi, gençlerin büyük bir kısmının ($n=525$, % 98, 9) cep telefonu varken çok az sayıda öğrencinin ($n=6$, %1.1) cep telefonu bulunmamaktadır. Cep telefonuna sahip öğrencilerin % 87' si ($n=462$) tek telefona sahipken, %11.7' si ($n=62$) iki, % .4' ü ($n=2$) üç tane telefona sahiptir.

Cep telefonu kullanma tercihlerine bakıldığında, kızların %80.5'i, erkeklerin %76.5'i, 1-2 saat cep telefonu ile internete bağlanmaktadır. Cinsiyete göre internete girme farklılık göstermemektedir ($\chi^2=0.65$, $sd=1$, $p=.352$). Ayrıca ortalama günlük konuşmada da fark bulunmamıştır ($\chi^2=11.152$, $sd=6$, $p=.084$). Aynı şekilde cep telefonu ile ortalama internete bağlanma saati iki cinsiyet için karşılaştırıldığında anlamlı bir fark yoktur ($\chi^2=8.087$, $sd=5$, $p=.152$). Kızlar ve erkekler arasındahaftalık internete bağlanma boyutunda fark yoktur. Tablo 2. De görüldüğü gibi, haftalık ortalama cep telefonu ile konuşma süresine açısından kızlar ve erkekler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($\chi^2=20.835$, $sd=5$, $p=.001$). Kızlar haftada daha uzun süre cep telefonu ile konuşmaktadırlar.

Cep telefonu ile internete bağlananların, KSE' nin OKB alt ölçeği puanlarında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($t=2.372$, $sd=101.255$, $p=.020$). Yine aynı ölçeğin, kişilerarası duyarlılık alt testi ($t=2.642$, $sd=110.436$, $.0009$) ile anksiyete alt testinde ($t=2.874$, $sd=114.232$, $.005$) anlamlı fark bulunmuştur. Buna göre, cep telefonu ile internete bağlanan öğrenciler, daha fazla OKB belirtisine sahiptirler. Ayrıca anksiyete ve kişilerarası duyarlılıkları düzeyleri de daha yüksektir. Cinsiyete göre KSE' nin hostilite alt test puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($t=-2.095$, $sd=186.052$, $p=.038$). Kızların $X=4.76$ $t=.614$, $p=.5404.38$, erkeklerin $X=5.84 \pm 4.65$ 'dir. Puan ortalaması daha yüksek olan erkekler, hostilite boyutunda daha çok belirti göstermektedir. KSE' nin diğer alt ölçeklerinden

somatizasyon ($t=.957$, $p=.339$), depresyon($t=-.005$, $p=.996$), fobik anksiyete ($t=-.840$, $p=.402$), paranoid düşünceler($t=1.44$, $p=.254$) ve psikotizm($t=1.323$, $p=.188$) alt ölçeklerinde puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bir diğer ölçüm aracı olan DAS-42'de stres alt ölçeği ($t=1.845$, $p=.066$), anksiyete($t=.614$, $p=.540$), depresyon($t=-.531$, $p=.596$) alt ölçeklerini puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4. Tartışma

Cep telefonu günlük yaşantımızı önemli ölçüde etkileyen bir cihazdır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kullanım oranları oldukça yüksektir. Özellikle gençler, teknolojik yenilikleri kullanmaya daha yatkın ve heveslidirler. İletişim sağlama işlevinin yanı sıra birçok farklı özelliği bulunan akıllı cep telefonları gençlere bu alanlarda değişik olanaklar sunmaktadır. Ancak iletişimi kolaylaştıran özelliklerinin yanında, çok kullanıma dayalı bazı sorunların da ortaya çıktığı da görülmektedir. Son yıllarda bu konuda yapılmış çalışmalar bağımlılık olarak değerlendirilen, ancak tanı boyutunda tartışmalı olan bu sorunun değişik boyutları üzerinde bulgular ortaya koymaktadır.

Bu çalışmada üniversite öğrencisinin cep telefonu kullanma tercihleri ile psikolojik semptomları incelenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin daha çok kız olduğu (%73,6) ve yaş ortalamasının 21.52 olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın sınırlılıklarından birini, örneklem kız öğrenci sayısının erkek öğrencilere göre çok olmasıdır. Cinsiyet açısından yapılacak karşılaştırmaların daha sağlıklı olabilmesi için buna ihtiyaç bulunmaktadır.

Çalışmada hemen hemen gençlerin hepsinin en azından bir tane telefona sahip oldukları (98,9) görülmektedir. TÜİK'nun verilerine göre ülkemizde cep telefonuna sahip olma oranı hızla artmakta ve kullanma yaşı da düşmektedir. Evlerde cep telefonu bulunma oranı TÜİK verilerine göre%96,8 dir. Sayısı az da olsa birden fazla cep telefonuna sahip öğrenci bulunmaktadır. Cep telefonu kullanma tercihlerine bakıldığında çalışmada haftalık ortalama cep telefonu ile konuşma süresinde cinsiyete dayalı bir farklılık göstermektedir. Kızların haftalık ortalama cep telefonu ile konuşma süreleri daha uzundur.

Alan yazında kız ve erkeklerin cep telefonu kullanma davranışlarına ilişkin farklılıklar görülmektedir. Kullanma süresi, kullanım amacı ve kişilik özellikleri ile psikolojik semptomlar arasındaki ilişkiler çeşitli çalışmalarda incelenmiştir. Bianchi ve Phillips (2005) çalışmasında, kızların cep telefonunu daha çok sosyalleşmek amacıyla kullandıklarını ortaya koymuştur. Chung (2011), ergen kızların cep telefonunu daha çok birbirlerini desteklemek amacıyla kullandıklarını ortaya koymuştur. Walsh (2010) kız ve genç olmanın içinde bulunulan grup normlarının cep telefonu kullanma davranışını etkilediğini göstermiştir. Hong ve Ark. (2012) kızların daha fazla cep telefonu ile konuştuğunu ve mesaj attığını bulmuştur. Reid ve Reid (2007), kaygı ve yalnızlığın cep telefonu kullanma davranışını artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmaya katılan kız öğrenciler haftada ortalama daha uzun süre cep telefonu ile konuşmaktadırlar. Kızların alan yazındaki sonuçlar göz önüne alındığında, aile veya arkadaşlarından daha fazla destek almak veya dayanışma amacıyla daha uzun konuştukları düşünülebilir. Cep telefonu ile günlük ortalama konuşma sürelerinde fark anlamlı değildir. Hafta sonu tatili gibi daha uygun oldukları boş zamanlarda, arkadaş, aile veya destek alabilecekleri kişilerle görüşmek, haftalık ortalama cep telefonu ile konuşma farkını ortaya çıkarmış olabilir. Bu durumda cep telefonu, duygusal rahatlamayı sağlayan bir araç işlevi göstermektedir. Reid ve Reid (2012) yalnızlığın cep telefonu ile sesli arama davranışını artırdığını ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, kızların daha fazla cep telefonu ile konuşması sosyal ilişki ve iletişim ile birlikte bir destek arayışının göstergesi olabilir.

Cep telefonunun aşırı kullanımı, bağımlılık olarak ele alınmakta, davranışsal bağımlılıklar ve semptomlar incelendiğinde alan yazında yapılan çalışmaların bir kısmı bunların başka bazı psikiyatrik bozukluk ile birlikte görüldüğünü ortaya koymaktadır. Teknoloji ve interneti kapsayan bir dizi sorunlu davranış/internet bağımlılığında anksiyete bozukluğuna sık rastlandığını belirtmektedirler (Arisoy 2009, Ed. L. Tamam). İnternet bağımlılığı ve depresyon, hostilete, kompulsif davranışlar boyutunda sorunlu oldukları görülmektedir. Bu çalışmada KSE' nin kaygı ve kişilerarası duyarlılık alt ölçeklerinde bulunan ve bu alanlarda cep telefonunu daha fazla kullananlar ile daha az kullananların farklı olduğunu gösteren bulgu

literatür ile tutarlı görünmektedir. Kaygı, yalnızlık, zayıf benlik algısı gibi değişkenlerin aşırı cep telefonu kullanmaya yol açabileceğine dair araştırma sonuçları bulunmaktadır. Erkeklerde kızlardan farklı olarak hostilite boyutunun yüksek olması cinsiyet ve belirtiler açısından araştırmaya değer bir konudur. Kızların sosyal destek arayışında olmasına karşın erkeklerde düşmanca duyguların bulunması cep telefonu kullanma motivasyonu ile ilgili farklılıktan kaynaklanabilir. Araştırmanın diğer belirti düzeylerinde anlamlı sonuç bulunmamıştır. Ancak daha geniş ve cinsiyet açısından birbirine denk bir örnekleme incelenmesinde yarar vardır.

5. Sonuç

Akıllı cep telefonları, teknolojik gelişimin hayatımıza kattığı önemli cihazlardan bir tanesidir. İletişim sağlama özelliğinin dışında daha birçok özelliklerle donatılan bu aletler, neden bir sorun haline gelmeye başlamıştır. Özellikle çocuk ve gençler açısından risk oluşturan akıllı cep telefonlarını sorun haline getiren nedir? Aslında sorun olmasına neden olan başka etkenler nelerdir. Bu etkenler belirlendiğinde önlem alma ve müdahale etmek de mümkün olacaktır. İnternet, sosyal medya ve cep telefonu birlikte incelendiğinde çok daha açıklayıcı bulgular elde edilebilir.

Tablo 1: Demografik Özellikler ve Cep Telefonu Kullanma

	Özellikler	n	%
Cinsiyet	Kız	391	73,6
	Erkek	134	25,2
	Belirsiz	6	1,1
Cep Telefonu varmı?	Evet	525	98,9
	Hayır	6	1,1
Kaç telefonu var	1	462	87
	2	62	11,7
	3	2	0,4
	Bilinmeyen	5	0,9

Tablo 2: Haftalık Ortalama Cep telefonu İle Konuşma

Süre	Kız		Erkek		χ^2
	n	%	n	%	
Hiç	8	53,36	7	46,7	20,835
1-2 saat	113	64,9	61	35,1	
3-5 saat	128	76,6	39	23,4	
6-9 saat	86	84,3	16	15,7	
10-15 saat	35	85,4	6	14,6	
16 saat					
üstü	19	82,6	4	17,4	
P=0,001	sd=5				

Tablo 3 . KSE alt ölçekleri ve cep telefonu ile internete girme anlamlı t test sonuçları

KSE	t	sd	p
OKB	2,372	101,255	0,002
Kişiler arası duyarlılık	2,642	110,436	0,009
Anksiyete	2,874	114,232	0,005

Kaynaklar

- Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). DSM-V Tanı Ölçütleri El Kitabı (DSM-V), Çev.Ed.E.Köroğlu, Hekimler Yayın Birliği, Ankara.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı. L.Tamam, Ed., Dürtü Kontrol Bozuklukları,343-402, Hekimler Yayın Birliği: Ankara.
- Arslan, A., Tutgun Ünal, A. (2013). Eğitim Fakültesi öğrencilerinin cep telefonu kullanma alışkanlıkları ve amaçlarının incelenmesi. *International Journal of Human Sciences*, 10, 1, 182-201.
- Balakrishnan, V., & Raj, R.G. (2012). Exploring the relationship between urbanized Malaysian youth and their mobile phones: A quantitative approach. *Telematics and Informatics*, 29, 263-272.
- Başaran, F., (2010). İletişim Teknolojileri ve Toplumsal Gelişme Yayılmanın Ekonomi Politigi, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Bianchi, A., Phillips, J. G. (2005). Psychological predictors of problem mobile phone use. *Cyberpsychology & Behavior*, 8, 1, 39-51.

- Bilgel, N., Bayram, N. (2010). Depresyon Anksiyete Stres Ölçeğinin (DASS-42) Türkçeye uyarlanmış şeklinin psikometrik özellikleri. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 47, 2, 118-126.
- Carbonell, X., Oberst, U., Beranuy, M. (2013). The cell phone in twenty-first century: A risk for addiction or a necessary tool? *Principles of Addiction*, 1, 901-909.
- Chen Y.F. & Katz J. (2009), Extending family to school life: College students use of the mobile phone, *Human-Computer Studies*, 67 (2): 179-191.
- Chung, N. (2011). Korean adolescent girls' addictive use of mobile phones to maintain interpersonal solidarity. *Social Behavior and Personality*, 39, 10, 1349-1358.
- Çelik, B. (2011). Cellular telephony in Turkey: A technology of self-produced modernity. *European Journal of Cultural Studies*, 14, 2, 147-161.
- Griffiths, M. (2000). Does Internet and computer "addiction" exist? Some case study evidence. *Cyberpsychology & Behavior*, 3, 2, 211-218.
- İspir, N. B., Suher, H. K. (2009). SMS reklamlarına yönelik tüketici tutumları. *Selçuk İletişim*, 5, 4, 5-7.
- Hong, F. Y., Chiu, S-I., & Huang, Der-H. (2012). A model of relationship between psychological characteristics, mobile phone addiction and use of mobile phones by Taiwanese university female students. *Computers in Human Behavior*, 28, 2152-2159.
- Konuk, N. (2013). Dürtü Kontrol Bozuklukları. (Çev.Ed. L.Tamam). Hekimler Birliği Yayını
- Özcan, Y., Koçak, A. (2003). Research note: A need or status symbol? *European Journal of Communication*, 18, 2, 241-254.
- Özaydın, B. (2010). Teknoloji Kültürü ve Etik. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Reid, D. J., Reid, F. J. M. (2007). Text or talk? Social anxiety, loneliness, and divergent preference for cell phone use. *Cyberpsychology & Behavior*, 10, 3, 424-435.
- Şahin, N. H., Batıgün, A. D., Uğurtaş, S. (2002). Kısa Semptom Envanteri(KSE): Ergenler için kullanımının geçerlik, güvenirlik ve faktör yapısı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13, 2, 125-135.
- Şar, A. H., Işıklar, A. (2012). Problemler mobil telefon kullanım ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *International Journal of Human Sciences [Online]*. (9)2, 264-275.
- Takao, M., Takahashi, S., & Kitamura, M. (2009). Addictive Personality and problematic mobile phone use. *Cyberpsychology and Behavior*, 12, 5, 501-507.
- Thomé, S., Harenstam, A., & Hagberg, M. (2011). Mobile phone use and, stress, sleep disturbances, and symptoms of depression among young adults – a prospective study. *BMC Public Health*, 11, 66, <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/11/66>
- Thomé, S., Delive, L., Harenstam, A., & Hagberg, M. (2010). Perceived connections between information and communication technology use and mental symptoms among young adults-a qualitative study. *BMC Public Health*, 10, 66. <http://www.biomedcentral.com/1471-2458/10/66>
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, Sayı:18660,18 Ağustos 2015)
- Walsh, S. P., White, K. M., & Young, R. M. (2010). Needing to connect: the effect of self and others on young people's involvement with their mobile phones. *Australian Journal of Psychology*, 62, 4, 194-203.
- Walsh, S. P., White, K. M., & Young, R. M. (2008). Over-connected? A qualitative exploration of the relationship between Australian youth and their mobile phones. *Journal of Adolescence*, 31, 77-92.
- Valkenburg, P. M., & Soeters, K. E. (2001). Children's Positive and negative experiences with the Internet an exploratory survey. *Communication Research*, 28, 652-675.